

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 884

מסכת קידושין נ"א - נ"ז ♦ כלים כ"ו, ו' - כ"ז, א'

בס"ד, כ"ג ניסן תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ רישום השתייכות דתית בתעודת זהות
- ♦ השלכת אפרסקים לפני החתן והכלה
- ♦ פרי השקד-סמל לברכה
- ♦ ברכת אילנות על עצי ערלה
- ♦ תאריהם של תלמידי חכמים

- ♦ תביעה לקיום מתנת נישואין
- ♦ שלמו 100 ש"ח לפקודת פלוני
- ♦ חוק השטרות האנגלי
- ♦ ההבדל בין קבלן לפועל - הלכה למעשה
- ♦ כלי שמיוצר על ידי מכונות תעשייתיות

♦ פרה מעוברת שפוטמה על ידי נכרי

דבר העורך

מאמע!

מספרים כי המגיד הירושלמי, רבי בן ציון ידלר זצ"ל, נפגש פעם עם פקיד בכיר במשרד ממשלתי כדי להשתדל בפניו על עניין שבדתי. היה זה לפני שנים רבות. הפקיד אשר גדל בבית יהודי בעיירה דוברת אידיש, ביקש לדבר דווקא בשפה העברית, אך המגיד הירושלמי ביקש לשוחח באידיש.

אמר לו רבי בן-ציון, שמע נא ידידי מעשה:

זוג יהודים התגוררו ברוסיה בתקופה שבה רבים נטשו את הדת, ובהתאם לרוח התקופה הם חדלו לדבר בשפת האידיש והחלו לדבר ברוסית בלבד. והיה היום, האשה חשה כי עוד מעט קט עליה להזדקק לשירותיה של חכמה, ויאוך בעלה להזעיקה. היא הזדרזה וחשה אל ביתם, נכנסה אל החדר, בדקה את מצבה של האשה, שוחחה עמה קצרות, ברוסית כמובן, ויצאה אל חדר המבוא. "עוד לא הגיע הזמן", פסקה נחרצות.

- "אולי בכל זאת, מניין לך?", שאל הבעל הצעיר בחרדה, אך היא הנהנה בראשה מעשה-מבינה והוא נאלץ להסתפק בזאת.

דף מח/א המוכר שטר חוב לחבירו

תביעה לקיום מתנת נישואין

גמרתנו מביאה את דברי שמואל הסובר, כי מלווה רשאי למכור שטר חוב שניתן לו על ידי המלווה, ובכך להעביר את זכות גביית החוב לידי קונה השטר.

לגבי מקור דינו של שמואל נחלקו הראשונים בסוגייתנו. לדעת בעלי התוספות (ד"ה המוכר), "קניין שטרות" אינו אלא מדרבנן, שכן, מכירת חוב פירושה העתקת התחייבותו של המלווה [כלפי המלווה] אל הקונה. לפיכך, מן התורה אין תוקף למכירת חוב, מאחר שאין בסמכות המלווה לקבוע כי מעתה ואילך המלווה ישועבד לאדם אחר בלא הסכמתו. לעומת זאת, סובר רבינו תם (הובא בר"ן כתובות מד/ב בדפי הרי"ף), כי מכירת חוב פירושה מכירת זכות הגבייה מהלווה, אך לעולם התחייבותו של המלווה נותרת כלפי המלווה בלבד, ועל כן, גם מן התורה רשאי המלווה למכור את החוב, היינו: את זכות הגבייה.

מתנת נישואין שבוטלה: בתקופתנו רווח התשלום באמצעות המחאות, אשר לעיתים מחליפות ידיים רבות עד הגיען אל סניף הבנק לפירעון. יש, איפוא, לברר, אם כתיבת המחאה כמוה ככתיבת שטר חוב, בו הכותב מתחייב ממון למקבל השטר, או שמא כותב המחאה אינו מתחייב מאומה, אלא נותן הוראה לפקידי הבנק שישלמו ממון לפלוני. לדיון זה השלכות הלכתיות רחבות היקף, **דוגמא לדבר:** בני זוג קיבלו המחאה כמתנת נישואין וכאשר ניסו לפדותה התברר כי נותן המחאה ביטלה. עתה בני הזוג מסתפקים האם באפשרותם לתבוע בבית דין את בעל המחאה. שכן, אם כתיבת המחאה הרי היא התחייבות ממון, על בעל המחאה לשלם לבני הזוג את חובו והם רשאים לתבועו בבית דין. אולם, אם המחאה אינה אלא הוראה לפקידי הבנק לשלם ממון לפלוני, אין אפשרות למנוע מבעל המחאה לבטלה, וודאי שאין הם רשאים לתבועו בבית דין, שהרי הוא מעולם לא התחייב להם מאומה.

שלמו 100 ש"ח לפקודת פלוני: עיון קצר בלשון המחאה הנפוצה יגלה, כי היא מגלה טפח ומכסה טפחיים בנוגע לכוננת נותן המחאה. שהרי נוסח המחאה אינו מרמז כלל ועיקר כי נותן המחאה חייב ממון למחזיק בה, אלא המחאה מהווה הוראה לבנק לשלם סכום מסויים לפלוני, מבלי לפרט את העילה שהובילה להוראתו. לפיכך, מלשון המחאה אין אפשרות להבין אם בעליה מודה שהוא חייב ממון למחזיק בה.

צעילוי נשמת

הר"ר **נחום Natahn Stark** ז"ל

ב"ר אברהם אשר ז"ל
נלב"ע כ"ו בניסן תשל"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **זרח פלוק** ז"ל

ב"ר מרדכי ז"ל
נלב"ע כ"ח בניסן תשי"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אברהם פלוק** ומשפ' שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה לייב (אריה) קלמן** ז"ל

ב"ר מאיר צבי ז"ל
נלב"ע כ"ב בניסן תשע"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י בתו וחתנו
יוסף (רמי) וזוג מלכה קליין בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר **מיכאל ארדן** ז"ל ב"ר משה אלתר ז"ל

נלב"ע כ"ד בניסן תשל"ב **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

חוק השטרות האנגלי: גם נוסח החוק האנגלי [שנחקק בשנת תרפ"ט, על פי חוק השטרות האנגלי משנת תרמ"ב], עליו מושתתים ההסדרים הנוהגים כיום לגבי המחאות, מותיר כר נרחב לכל בעל עניין לפרשו באופן הנוח לו ביותר. שכן, מחד גיסא קובע החוק, כי כותב המחאה אינו רשאי לבטלה. קביעה זו מוכיחה, לכאורה, כי אין ההמחאה מהווה מתן הוראה בלבד לבנק לשלם למחזיק בה את הסכום הנקוב בה, אלא הודאה של כותב ההמחאה כי הוא חייב ממון למחזיק בה, שאם לא כן, מדוע אין הוא רשאי לבטלה. מאידך גיסא, סעיף נוסף בחוק קובע, כי ההמחאה אינה נחשבת כהתחייבות אלא כ"הוכחה לכאורה" בלבד.

אולם, צורת המסחר הנהוגה בהמחאות, משקפת התייחסות שונה לחלוטין כלפיהן, וניתן לומר, כי מאחר שדעתם של בני אדם היא ליצור התחייבות של נותן ההמחאה ולראות בה התחייבות מושלמת, יש להחשיבה כשטר חוב רגיל ויש לכבדה בכל מקרה גם כאשר ניתנה היא כמתנה.

מעיון בספרי הפוסקים שדנו ארוכות בנושא עולה, כי גדולי הפוסקים לא הגיעו ביניהם לכלל הכרעה ברורה, ומחלוקת נוקבת ניטשת ביניהם, אם יש להתייחס אל המחאה כאל שטר חוב, על כל המשתמע מכך, או שמא כהוראה לבנק בעלמא. אכן, אנשים המעורבים עמוקות בנושא, יודעים, כי ישנם הבדלי גישות בין בתי דין שונים, הפוסקים כל אחד על פי השקפתו הוא בנושא זה (עיינין שו"ת אגרות משה חו"מ חלק ב' סימן ט"ו, שו"ת מנחת יצחק חלק ה' סימן קי"ט, שו"ת שבט הלוי חלק ז' סימן רכ"ב, חלק ט' סימן רצ"א אות ה', להורות לנתן חלק ח' סימן ק"ג-ק"ו).

דף מח/ב אומן קונה בשבח כלי

ההבדל בין קבלן לפועל - הלכה למעשה

מעניין לגלות, כי לחוזה עבודה שנחתם עם פועלים נכרים בתאילנד, יש השפעה על חיובי המצוות של היהודים. בסוגייתנו מובעת דעה, כי "אומן קונה בשבח כלי", כלומר: האומן קונה את הרווח שהתווסף על ידיו בכלי של בעל הבית, עד לתשלום שכרו. כאמור במאמר שהתפרסם בגליון הקודם - חובת הטבילה של גביע כסף שתוקן על ידי נכרי - לדעת רמ"א, כלים שתוקנו על ידי נכרי חייבים בטבילה, משום שחלקו בכלים מחשיבם ככלים של נכרי ולאחר קניית חלקו זה בשעת התשלום, הם ככלים שנרכשו מנכרי הזקוקים לטבילה.

על פי דברי רמ"א פוסק בעל חכמת אדם (כלל ע"ג סעיף ד'), כי גם כלים המיוצרים במפעל שבבעלות יהודי, זקוקים לטבילה אם במפעל זה מועסקים פועלים נכרים, משום שגם הפועלים הנכרים משביחים את כליו של בעל הבית היהודי.

אלא שבעל ערוך השולחן (סעיף נ"ה) ובעל דרכי תשובה (שם ס"ק פ"א), מציינים [על פי דברי הגמרא בבא מציעא קיב/א], כי יש לחלק בין פועל שכיר המקבל את שכרו לפי שעות עבודה, לבין פועל המקבל את שכרו לפי תפוקת עבודתו. שכן, הפועל המקבל את שכרו לפי תפוקת העבודה, נחשב כשותף בכלי, שהרי שכרו ניתן לו עבור עבודתו ואומנותו. אולם, הפועל השכיר מקבל את שכרו כתמורה להקדשת זמנו עבור מעבידו, ואין זה משנה מה הוא עושה באותו זמן, וממילא לא נוצר קשר כל שהוא בינו לבין הכלי, ואין הכלי טעון טבילה.

כלי שמוצר על ידי מכונות תעשייתיות: מעניין לציין את דברי בעל אגרות משה (שו"ת, או"ח חלק ג' סימן ד') המוסיף, כי כאשר יצירת הכלים נעשית בעיקר על ידי מכונות, ותפקיד הפועלים הנכרים מתמקד בתחזוקתן ובסיוע לפעילותן השוטפת, אין הפועלים הנכרים קונים בשבח הכלי, שהרי הם לא השביחוהו, והכלים שייכים לבעל הבית היהודי בלבד.

פרה מעוברת שפוטמה על ידי נכרי: בעל מנחת יצחק (שו"ת, חלק ב' סימן ל"ח) נזקק לסברה דומה, בנוגע ליהודי שפרתו המליטה עגל בכור האסור באכילה. בעל הפרה ביקש להתיר את העגל לאכילה מטעמים אחדים, ביניהם, מפני שבתקופת עיבורה היתה הפרה ברשותו של נכרי, שתפקידו היה לפטמה. לפיכך, טען היהודי, לנכרי יש חלק בבהמה כי הוא כאומן שהשביח כלי, וממילא לא חלה על העגל קדושת בכור, כי גם לנכרי בעלות חלקית עליו.

אולם הגר"י ווייס זצ"ל כתב, כי מאחר שתפקידו של המפטם הסתכם בהנחת כמויות תבן לפני הבהמה, ואילו השבחת הבהמה נעשית מאליה בהתעכלות האוכל במעיה, לא קנה הנכרי שותפות בבהמה, ויש לנהוג קדושת בכור בעגל הרך.

דף מט/א אמר לה קרא אנא

רישום השתייכות דתית בתעודת זהות

גאונותו וחריפותו של הגאון רבי שלום הכהן שבדרון זצ"ל [תקצ"ה - תרע"א], בעל שו"ת מהרש"ם, הצילה את יהודי רוסיה מסכנת רעב אליה נקלעו בעקבות גחמת הצאר הרוסי. שונא יהודים מובהק זה חוקק חוק, לפיו מוסדות השלטון של המדינה יכירו בעדת הקראים שברוסיה, כבעלי זכויות שוות-ערך לכלל האזרחים. בד בבד, החוק החדש הכביד את ידו על היהודים היראים לדבר ה', בכך ששלל מהם זכויות שונות ואף הטיל עליהם גזירות קשות ומיסים שאין הדעת סובלתן.

לפתע ניסרה זעקה בחלל הבית: "מאמעו!".

- **"עתה** הגיע הזמן" אישרה ופנתה למלא את תפקידה. בעוד האב חובק את הצאצא הטרי הסבירה לו: כל עוד היא נאנחה ומלמלה ברוסית, ידעתי שעדיין לא הגיעה השעה. ברגע שזעקה בשפת האם שלה, ידע ידעתי כי הגיעה העת. זו היא קריאה ממעמקי הלב.

הסביר רבי בן-ציון ידלר: ברצוני לשטוח בפניך את בקשתי מעמקי הלב, זאת אוכל לעשות רק בשפת האם שלי.

★ ★ ★

כשהקרקע רועדת הכל מחפשים מקום יציב לעמוד עליו, קל וחומר כשהעולם מתהפך. השבועות האחרונים מוכיחים כי בלב רבים, רבים, לימוד התורה היה ונשאר 'שפת האם', אך עכבות שונות מנעו מהם מלדבר בשפה זו עד כה. כבר כעת אפשר להבחין בניצנים של התעוררות ברוכה הניכרת בהשתתפות גוברת והולכת בשיעורי הדף היומי. אנשים מגלים כי ברצונם לדבר בשפה היהודית - לימוד התורה, שבכל שפה שלא תהיה, הוא השפה שלנו.

ברוכים הבאים לאמא תורה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף נג/א הצנועים מושכין את ידיהם

משכו ידיהם בצנעה

ולמה נקראו צנועים ולא 'כשרים' או 'הגונים'?

ביאר בעל בן איש חי:

גם כשמשכו ידיהם - בצנעה עשו זאת, לבל יראה בהנהגתם איזשהו שמץ זלזול, חלילה, בלחם הפנים... (בן יהוידע, יומא לט/א).

דף נז/א את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים

יראת ת"ח - יראת ה'

תמהו הכל:

ומה עשה שמעון העמסוני ומה ריבה רבי עקיבא ב"ואהבת את ה' אלוקיך"?

ביאר המהר"ל: אין כל מניעה לאהוב תלמיד חכם כאהבת ה'. אולם יראה היא כינוי לאלוקות. אפילו עבודה זרה נקראת אצל עובדיה יראה - "הוציא יראתו מחיקו". ירא שמעון העמסוני לרבות תלמידי חכמים. עד שבא רבי עקיבא ולימד כי

יראת ת"ח היא היא יראת ה', כיון שחלק מחכמתו להם, ותלמידי החכמים טפלים לה' ודבקים בו (נתיבות עולם).

דף נז/ב בשר בחלב... ואחד איסור בישול...

שאלת רב...

בעבר, בקהילות הגדולות שבמזרח אירופה, כיהנו שני רבנים, הרב מטעם המלכות ורב שמינו אותו הקהל. הרב 'מטעם' היה בדרך כלל עם הארץ מופלג.

סיפור כי באה אליו אשה ושאלתו על אודות כף חלבית שהוכנסה לקדירה בשרית. עמד ופלפל: כף של חלב וקדירה של חלב, הרי הכל מותר. כף של בשר וקדירה של בשר הרי הכל מותר. יתירה מזו, אפילו כף של חלב וקדירה של בשר, אלא שלא הוכנסו זה בה, אף כאן הכל מותר. ברם כאן, לא כך היה מעשה: כאן כף של חלב הוכנסה לקדירה של בשר - הרי זו שאלה חמורה שבחמורות! לכן נא ושאלו את הרב השני...

דף נז/א עד שבא רבי עקיבא ולימד

דוקא רבי עקיבא

מדוע דוקא רבי עקיבא דרש זאת?

משום שרבי עקיבא היה זה שבהיותו עם הארץ אמר: "מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור". כשהיה לתלמיד חכם וביקש להתכפר על אמירה זו, הראהו הקב"ה גודל מעלתו של תלמיד חכם, כדי שעל יד כך יכיר בחומרת אמירה זו. על כן הוא זה שידע באמת גודל הכבוד המגיע לתלמידי חכמים והוא זה שיכל לדרוש "את ה' אלוקיך תירא לרבות..." (שם דנחמתא, למהר"י ענגיל).

מספר יהודים פיקחים הגו רעיון, שכל יהודי שנקלע למצוקה בעקבות החוק יצהיר בפני פקידי השלטון כי הוא קראי, ובכך יציל את נפשו ואת ביתו. ברם, להלכה נפסק (רא"ש עבודה זרה פ"ב סעיף ד', שולחן ערוך יו"ד סימן קנ"ז סעיף ב'), כי אסור ליהודי להציל את נפשו על ידי הצהרה שהוא עובד כוכבים, מאחר שבכך הוא מודה לדתם וכופר בתורת משה. פנו, איפוא, יהודי רוסיה אל המהרש"ם, שיעורם אם מותר להם להצהיר כי הם קראים [הקראים "מחזיקים בפשוטי הכתובים וחולקים על מדרשי החכמים המקובלים" - מגן אבות להשב"ץ על אבות פ' א' משנה ג].

אנחת רווחה נשמעה מפייהם של מאות אלפי יהודים, כאשר נפתחה אגרתו של המהרש"ם (שו"ת, חלק ח' סימן קס"ו) בה התיר ליהודים להצהיר, כי הם קראים. זאת, על פי דברי השולחן ערוך (אהע"ז סימן ל"ח סעיף כ"ה) הפוסק כדברי סוגייתנו, כי אדם המקדש אשה ואומר לה "הרי את מקודשת לי על מנת שאני קראה" - יודע לקרוא בתנ"ך - אם הוא יודע לקרוא את פסוקי התורה נביאים וכתובים בדקדוק, הרי היא מקודשת לו.

עתה, אומר המהרש"ם, אחר שנוכחנו כי המילה "קראה", מתפרשת גם ככינוי לאדם הקורא בתורה, רשאים היהודים להצהיר כי הם קראים, כשכוונתם היא שהם משתייכים לאומה היהודית שבניה שונים וקוראים בתורה, ואין בכך כל איסור, כיוון שרק הצהרה שאינה משתמעת לשני פנים אסורה (נדדים סב/ב), אולם, הצהרה שניתן לפרשה בשני אופנים, כגון "קראה", שהפקיד הרוסי סובר כי כוונתה היא שהמזהיר משתייך לעדת הקראים, והמזהיר מתכוון לדבר אחר לחלוטין - מותרת. מהרש"ם מדגיש, כי לפני הצהרתם עליהם לחוש לעצמם שאין כוונתם, חלילה, להצהיר כי הם משתייכים לעדת הקראים.

דף נז/ב המקדש בערלה

השלכת אפרסקים לפני החתן והכלה

במשנתנו מבואר, כי אדם שקידש אשה בפירות של ערלה - אין האשה מקודשת, שהרי פירות ערלה אסורים בהנאה, ונתינתם לאשה אינה נחשבת כנתינת דבר השווה פרוטה. מאחר שפרי ערלה אינו ראוי לאכילה, דנו הפוסקים אם צריך לנהוג בו בזהירות ובכבוד כבדברי מאכל אחרים הראויים לאכילה. נידון זה בא לידי ביטוי גם לגבי המנהג לזרוק דברי מאכל לפני החתן והכלה, כפי שיבואר להלן.

פרי השקד-סמל לברכה: בתקופת התלמוד רווח המנהג להשליך שקדים ואגוזים לפני החתן והכלה, כדי להרבות את השמחה (ברכות נב/ב). בספר טעמי המנהגים (סימן תתק"מ) מבאר, כי לא לחינם השליכו לפני החתן והכלה אגוזים ושקדים ולא פירות אחרים, שכן, "אגוז" בגימטריה "חטא" ו"טוב" וזריקתו עליהם באה לרמז שביום זה נמחלים עוונותיהם (רש"י, בראשית לו/ג). גם זריקת שקד מסמלת ברכה לזוג הצעיר, שיזכו להעמיד דורות במהרה כפי שפרי השקד ממחר לפרוח. בתקופות מאוחרות יותר נהגו להשליך חטים לפני החתן והכלה, כדי לרמז לסימן ברכה, כמאמר הפסוק (תהילים קמז/ד): "הַשֶּׁם גְּבוּלְךָ שְׁלוֹם חֶלֶב חֲטִיִּם וְשִׁבְעֵיךָ" (אבודרהם סדר ברכת אירוסין ונישואין). בספר הרוקח (סימן שנ"ב), כתב, שבשעה זו ראוי לברך את החתן והכלה שיפרו וירבו, כחטים המתרבות במהרה.

זהירות בכבוד דברי המאכל: בגמרא (ברכות, שם) מבואר כי יש להקפיד על כבוד דברי המאכל, ומשום כך אין להשליך לפני החתן אגוזים וקליות בימי החורף, מאחר שבתקופה זו הם מיטנפים בנפילתם ארצה. השולחן ערוך (או"ח סימן קע"א סעיף ה') גם מזהיר את הזורקים חטים לפני החתנים, לטאטא את המקום לאחר מכן, כדי שלא יושחתו החטים ברגלי ההולכים.

השלכת פירות ערלה לפני החתן: אחר שלמדנו שאסור להשליך פירות שעלולים להתקלקל, יש לברר אם גם פרי ערלה מוגדר כ"דבר מאכל", או שמא מאחר שהפרי אסור באכילה ואינו ראוי לשימוש, אין הוא מוגדר כדבר מאכל. אם פירות הערלה מוגדרים כ"דבר מאכל", יש להמנע מהשלכת פירות ערלה רכים, כגון אפרסקים, העלולים להתקלקל בעקבות הזריקה. אולם, אם פירות אלו אינם מוגדרים כדבר מאכל, אין סיבה להמנע מהשחתתם וקילקולם, ומותר להשליכם לפני החתן והכלה. בשאלה זו דן בעל פרי מגדים (או"ח סימן קע"א ס"ק א') שהכריע לאסור זאת, מאחר שמלבד הצורך לשמור על המאכלים שלא יאבדו ויושחתו, יש גם איסור **לבזות** דבר מאכל, והמבזה דבר מאכל נראה כמי שבוועט בטובתו של מקום.

עדיין יש להבין מדוע מותר לזרוק פירות ערלה שאינם נשחתים בעקבות זריקתם כגון, קליות ואגוזים? הרי פירות ערלה **אסורים בהנאה** ועצם השימוש בהם נחשב כהנאה מפירות ערלה. בעל פרי מגדים, מציין שני טעמים להתיר השלכת פירות ערלה לפני החתן והכלה: א. יש לחלק בין הנאת **אכילה**, שהיא שימוש בעצם הפרי - האסורה, לבין הנאת הזריקה, שהיא שימוש חיצוני בפרי - שאינו אסור. ב. מאחר שזורקי הפירות אינם מתכוונים להנאת עצמם אלא לסימן טוב ושפע ברכה, הם נחשבים כמקיימי מצווה ולא כנהנים לצורך עצמם, והרי זה בכלל "מצוות לאו להנות ניתנו", שלהנאת המצוות אין מתייחסים כאל הנאה גשמית רגילה.

לעילוי נשמת

ר' **אבינועם אשכנזי** ז"ל

ב"ד צבי ז"ל נלב"ע כ"ב בניסן תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

עו"ד **צבי אשכנזי** ומשפ' שיחיו

ברכת אילנות על עצי ערלה: נידון רחב נוסף קיים בספרי הפוסקים, כתוצאה מכך שפירות ערלה אסורים בהנאה. את הספק עורר הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (או"ח סימן רכ"ו) שדן, האם אין לברך ברכת האילנות על עצי ערלה, שהרי נוסח הברכה הוא **"להנות בהם בני אדם"**, ומפירות אלו אסור ליהנות. אמנם, יש מהפוסקים ("ערב פסח" עמ' כ"ב) שכתבו, כי ברכת האילנות אינה ברכה מיוחדת על האילן שבפניו עומדים לברך, אלא ברכה כללית על כל האילנות, וממילא ניתן לברך גם על אילן ערלה. כמו כן, מאחר שבשנים הבאות, לאחר שיחלפו שנות הערלה, ניתן יהיה ליהנות ממנו, אין הברכה לבטלה (רב פעלים או"ח חלק ג' סימן ט', ועיי"ש עוד מה שהעיר על דברי הפרי מגדים).

דף נז/א את ה' אלקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים

תאריהם של תלמידי חכמים

סוגייתנו מספרת, כי בבית מדרשו של שמעון העמסוני, היו דורשים את כל תיבות ה"את" הכתובות בתורה. כאשר הגיעו לפסוק (דברים ו/יג) **"את ה' אלקיך תירא"**, נמנע שמעון העמסוני מלדורשו כיון שלדעתו אין לירא אחרים זולת הקב"ה. עד שבא רבי עקיבא ודרש מהפסוק שיש לירא גם מתלמידי חכמים.

הזוהר הקדוש (פרשת בא דף ל"ח), דורש על הפסוק "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'" - **"דא רשב"י"**. כלומר, שכוונת הפסוק היא לרבי שמעון בר יוחאי. לכאורה, דברי הזוהר נראים קשים להבנה, כיצד זה נטלו תלמידי רבי שמעון בר יוחאי פסוק שנכתב על הקב"ה ועיטרו בו את רבם? אולם היעב"ץ (הביאו החיד"א בנצוצי אורות על הזוהר) מבאר את דברי הזוהר על פי דברי סוגייתנו שאומרת, כי כבוד תלמידי חכמים הוקש לכבוד המקום. לפיכך, כפי שיש לעלות לרגל לפני האדון ה', כך גם יש לעלות לרגל אל תלמידי החכמים, כדוגמת רבי שמעון בר יוחאי.

דעתו זו של היעב"ץ (שאלת יעב"ץ א' סו"ס ק"ע) שאין להכתיר אנשים בתארים שנאמרו על הקב"ה, באה לידי ביטוי גם במחאתו כנגד מעריציו של הגאון רבי אליעזר רוקח, אשר עיטרוהו בתשבחות ומליצות לרגל הכתרתו כאב בית דין באמסטרדם ולשם כך השתמשו במילים מתוך הקדיש: "לעילא מן כל ברכתא ושירתא". בדברי מחאתו הוא מצטט את דברי רבי יהודה החסיד (סימן תקל"ו), לגבי אדם שכתב לנדיב מפורסם: **"יהי כבוד אדוני לעולם"** - כי אסור לעטר ילוד אשה בתארים שנאמרו על הקב"ה. החיד"א (שם), מתייחס גם הוא למקרה דומה, כאשר בפתח מכתב לשר נכבד כתבו: **"אל: מלך יושב על כסא רחמים"**, ואומר, כי צערו גאה כאשר שמע על הדבר.

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

